

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه علامه طباطبائی
دانشکده‌ی روانشناسی و علوم تربیتی

پایان نامه

جهت دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته آموزش و پرورش تطبیقی

موضوع:

بررسی تطبیقی الگوهای توسعه کمی و کیفی آموزش عالی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ

استاد راهنما: جناب آقای دکتر احمد آقازاده

استاد مشاور: سرکار خانم دکتر فرخنده مفیدی

پژوهشگر: اکبر اسماعیلی

سال تحصیلی ۱۳۸۸-۱۳۸۷

ب

تقدیر و تشکر

سپاس خداوندی را که قوه فهم و شعور را به من داد که بیاموزم و آموختن هر لحظه سرلوحه زندگی ام باشد.

از استاد محترم جناب آقای دکتر احمد آقازاده که در تمام مراحل تحقیق راهنمایی این جانب را بر عهده داشتند تشکر می نمایم.

از سرکار خانم دکتر مفیدی بخاطر مشاوره های عالمانه شان تشکر می نمایم.

از جناب آقای دکتر زارعی زوارکی بخاطر داوری پایان نامه تشکر می کنم.

و از تمامی اعضای خانواده ام که در تمام مراحل تحصیلی همراه و پشتیبان

من بودند تشکر می کنم.

چکیده

پژوهش حاضر در مورد بررسی تطبیقی الگوهای توسعه کمی و کیفی آموزش عالی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ است، در فصل دوم به بررسی پیشینه تحقیق و جمع آوری اطلاعات پرداخته شده که برای جمع آوری اطلاعات از منابع اینترنتی و کتابخانه ای، مراجعه به موسسات مرتبط با نظام آموزش عالی و همچنین سفارت دو کشور نروژ و سوئد استفاده شده است، روش پژوهش روش تاریخی ایساک کندل می باشد که از سه مرحله ۱- فهرست مطالب مبتنی بر توصیف و تشریح ۲- کاربرد تاریخی و ۳- انتخاب اصلح تشکیل شده است.

سوالات تحقیق شامل:

۱. سیر تحول نظام آموزش عالی و نوآوری های آموزشی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ

چگونه بوده است؟

۲. اهداف و رسالت های نظام آموزش عالی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ کدامند؟

۳. روند تاریخی رشد کمی دانشجو و موسسات دانشگاهی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ بر

چه اصولی استوار بوده است؟

۴. اعتبارات و هزینه های آموزش عالی در کشورهای ایران، سوئد و نروژ با توجه به شاخص

های مورد نظر (منابع تامین کننده هزینه های آموزش عالی، هزینه سرانه دانشجو، هزینه های

تحقیقاتی، نسبت هزینه های آموزش عالی به درآمد ناخالص ملی یا بودجه عمومی دولت) در

دهه اخیر چگونه بوده است؟

۵. شیوه اداره مراکز آموزش عالی (متمرکز و نیمه متمرکز) در کشورهای ایران، سوئد و نروژ

چگونه است؟

۶. نسبت اعضا هیات علمی بر حسب مراتب علمی، نسبت دانشجویان هر مقطع تحصیلی به کل

دانشجویان و نسبت استاد به دانشجو در کشور های ایران، سوئد و نروژ چگونه است؟

۷. ارتباط دانشگاهها و بخش صنایع و اقتصاد از لحاظ (همکاری آموزشی و

تحقیقاتی، استخدام) چگونه است؟

که در فصل چهارم به بررسی سوالات پرداخته شده است، فصل پنجم مربوط به نتیجه گیری می

باشد که اصول زیر بعنوان نتیجه بررسی ها ارائه شده است:

۱- اصل بهره گیری از آراء تربیتی و استفاده از تجارب کشورهای پیشرو در اصلاحات

مربوط به آموزش عالی.

۲- اصل تحول در نظام آموزش عالی با توجه به ضمانتهای کارشناسی، قانونی و مالی .

۳- اصل بازاندیشی در سیاستها و اهداف آموزش عالی متناسب با نیاز های منطقه ای ، ملی ،

فراملیتی.

۴- اصل توجه به رشد کمی دانشجویان هماهنگ با نیروی متخصص دانشگاهی، بودجه

آموزش عالی، نیاز های بازارکار ، کیفیت آموزش و رشد موسسات (اصل هماهنگی در

گسترش کمی و کیفی نظام آموزش عالی).

۵- اصل توجه به کیفیت درآموزش عالی از طریق ارزشیابی کیفیت.

۶- اصل توجه به عدم تمرکز آموزشی در اصلاحات نظام آموزش عالی.

فهرست مطالب

۱	فصل اول (کلیات پژوهش) .....
۲	مقدمه: .....
۴	بیان مسئله: .....
۹	ضرورت و اهمیت پژوهش: .....
۹	هدف کلی: .....
۹	اهداف جزئی: .....
۱۰	سوالات پژوهش: .....
۱۱	تعریف مفاهیم و واژگان تحقیق .....
۱۲	فصل دوم .....
۱۲	پیشینه پژوهش .....
۱۳	پیشینه و سوابق پژوهش درباره ویژگی های آموزش عالی در ایران ، نروژ و سوئد .....
۱۵	سوابق پژوهش در داخل .....
۳۷	پیشینه خارجی .....
۴۳	ایران .....
۴۳	آموزش و پرورش ازدوران باستان تا تاسیس دارالفنون .....
۴۸	سیر تحول آموزش عالی ایران پس از تاسیس دارالفنون .....
۵۳	تاسیس وزارت علوم : نخستین اقدام دولت برای اداره نظام آموزشی .....
۵۷	اعزام دانشجو به خارج از کشور به عنوان گامی مهم در جهت کسب علوم و فنون .....
۵۹	تاسیس دانشگاه تهران و شهرستانها به عنوان نخستین اقدامات رسمی در گسترش آموزش عالی .....
۶۵	آموزش عالی بعداز انقلاب اسلامی .....
۶۷	مباحثی مربوط به تحول و اصلاحات در نظامهای تربیتی .....
۶۹	رسالت ها و اهداف سازمان و مدیریت و انواع موسسات آموزش عالی ایران .....
۷۱	سازمان و مدیریت آموزش عالی .....
۷۴	مدیریت متمرکز در اداره نظام آموزشی .....
۷۵	معایب مدیریت متمرکز: .....

۷۶	..... محاسن مدیریت متمرکز:
۷۷	..... مدیریت غیر متمرکز آموزشی
۷۹	..... معایب مدیریت غیرمتمرکز:
۸۰	..... انواع موسسات آموزشی عالی
۸۰	..... آموزش عالی دولتی:
۸۰	..... آموزش عالی غیردولتی:
۸۱	..... آموزش عالی از راه دور (پیام نور):
۸۱	..... آموزش عالی علمی - کاربردی:
۸۲	..... آموزش عالی آزاد:
۸۲	..... بررسی توصیفی تحلیلی برخی از ویژگیهای نظام آموزش عالی ایران
۸۴	..... شیوه گزینش دانشجو
۸۷	..... روند رشد کمی دانشجویان در دانشگاهها و موسسات آموزش عالی و عوامل آن
۹۰	..... تعداد کل دانشجویان دولتی
۹۰	..... سهم دانشجویان برحسب مراحل تحصیلی
۹۱	..... ورودیها در سال تحصیلی ۸۷-۱۳۸۶
۹۳	..... شمار فارغ التحصیلان
۹۴	..... تعداد اعضای هیات علمی دانشگاهها و موسسات آموزش عالی
۹۵	..... موسسات آموزش عالی
۹۶	..... ساختار و تشکیلات نظام تحقیقاتی ایران
۹۹	..... وضعیت شاخص های تحقیقاتی در ایران
۱۰۱	..... مقام جهانی ایران در تولید علم
۱۰۳	..... موانع تحقیقات آموزش عالی
۱۰۶	..... هزینه های و اعتبارات آموزش عالی ایران
۱۱۰	..... وضعیت فعلی بودجه آموزش عالی
۱۱۴	..... مدیریت دانشگاهی و چالش های آن
۱۱۵	..... نحوه انتخاب روسای دانشگاه در ایران
۱۱۵	..... اهم چالش های مدیریت آموزشی در ایران
۱۱۶	..... مشارکت
۱۱۷	..... نظام اداری و پشتیبانی
۱۱۷	..... درگیری با مسائل خرد اجرایی و کمبود وقت روسای دانشگاهها
۱۱۸	..... چالش های مدیریتی دانشگاههای ایران
۱۱۹	..... ارتباط دانشگاه و بازار کار

۱۲۲	..... نوآوریهای آموزش عالی
۱۲۶	..... سوئد
۱۲۶	..... ویژگی های اقلیمی، اقتصادی، سیاسی
۱۲۷	..... ساختار عمومی آموزش عالی
۱۲۹	..... تاریخچه آموزش عالی
۱۳۱	..... اصلاحات آموزش عالی
۱۳۲	..... اصلاحات دهه ۱۹۶۰ و ۱۹۷۰
۱۳۲	..... اصلاحات سال ۱۹۹۳
۱۳۳	..... اصلاحات آموزشی سال ۱۹۹۸
۱۳۵	..... تحول آموزش عالی در سال ۲۰۰۷
۱۳۷	..... اهداف و رسالت های نظام آموزش عالی
۱۳۸	..... اهداف آموزش عالی سوئد شامل
۱۳۸	..... توسعه آموزش عالی سوئد و چالشها
۱۴۱	..... رشد دانشجو
۱۴۱	..... افزایش داوطلبان در سال تحصیلی ۲۰۰۷
۱۴۲	..... یک چهارم پذیرش دانشگاهها مختص دانشجویان خارجی است
۱۴۳	..... افزایش ناپیچ در شمار دانشجویان سال ۲۰۰۷
۱۴۳	..... طبقه اجتماعی دانشجویان
۱۴۴	..... کاهش در تعداد دانشجویان روزانه تمام وقت
۱۴۵	..... کاهش در تعداد مدارک اخذ در سطح تحصیلات تکمیلی
۱۴۶	..... آموزش عالی در سال ۲۰۰۸
۱۴۷	..... ارزشیابی از موسسات آموزش عالی بوسیله دولت، بعنوان راهی برای اعمال نظارت بر کار موسسات آموزش عالی
۱۴۸	..... نقش دولت و آژانس ها در آموزش عالی سوئد
۱۴۹	..... نقش آژانس ها در آموزش عالی سوئد:
۱۵۱	..... موسسات آموزش عالی در سوئد
۱۵۲	..... هزینه ها و وام های دانشجویی
۱۵۳	..... سرمایه گذاری در تحقیقات و پژوهش
۱۵۴	..... کمکهای آموزشی
۱۵۵	..... امکانات آموزشی
۱۵۶	..... سیاستهای تحقیقاتی
۱۵۸	..... بورسیه های دانشجویی

۱۵۹	راهنمایی دانشجویان دوره دکتری: .....
۱۵۹	پست های آموزشی .....
۱۶۰	ساختار سازمانی در موسسات آموزش عالی سوئد .....
۱۶۱	اداره موسسات آموزش عالی سوئد .....
۱۶۳	پروژه بولونیا: .....
۱۶۳	تامین بودجه آموزش عالی در سال ۲۰۰۷ .....
۱۶۴	تامین بودجه سطح اول و دوم تحصیلی: .....
۱۶۵	تامین بودجه سطح دکتری: .....
۱۶۵	اعتبار مالی دانشجویان دوره دکتری .....
۱۶۶	منابع مالی خارجی .....
۱۶۷	ورود به آموزش عالی در سوئد .....
۱۶۷	گزینش .....
۱۶۸	ضوابط گزینش .....
۱۶۹	کارکنان آموزش عالی .....
۱۷۰	عدم توازن جنسیتی کارکنان .....
۱۷۱	بودجه تحقیقاتی .....
۱۷۲	رشد عمده در تامین بودجه در طی یک دوره ۱۰ ساله .....
۱۷۳	تحکیم ارتباط بین بخش صنعت و دانشگاهها .....
۱۷۳	نرخ استخدام .....
۱۷۳	حمایت از پروژه های تحقیقاتی بزرگ و تخصصی .....
۱۷۵	الگوهای حمایتی دانشجویان دکتری .....
۱۷۵	الگوهای استخدامی .....
۱۷۷	نروژ .....
۱۷۷	تاریخ نروژ .....
۱۷۹	اقتصاد نروژ .....
۱۸۰	ساختار عمومی آموزش عالی .....
۱۸۱	تاریخچه آموزش عالی .....
۱۸۲	توسعه آموزش عالی در یک دوره ۵۰ ساله .....
۱۹۳	نظریه های موثر روی نظام آموزش عالی نروژ .....
۱۹۴	توصیفی از آموزش عالی در نروژ .....
۱۹۷	بین المللی کردن آموزش عالی .....

۱۹۸	شبکه نروژ
۱۹۹	مدیریت اهداف
۲۰۲	اهداف
۲۰۵	آموزش عالی در سال ۲۰۰۷
۲۰۷	شمار دانشجویان در سالهای ۲۰۰۹ و ۲۰۱۰
۲۰۸	بودجه تحقیقات
۲۰۸	حوزه های انتخابی برای سرمایه گذاری
۲۰۹	برآورد بازده غیرتجاری در آموزش و تحقیقات
۲۱۰	نظام بودجه بندی و تاثیر آن روی آموزش عالی: سال ۲۰۰۸
۲۱۰	اداره موسسات
۲۱۲	سیاست صنایع در آموزش عالی نروژ
۲۱۳	آژانس های مرتبط با آموزش عالی
۲۱۵	چالشها

۲۱۸ فصل سوم

۲۱۸ روش شناسی تحقیق

۲۱۹	روش گردآوری اطلاعات
۲۱۹	جامعه آماری
۲۱۹	نمونه آماری
۲۱۹	روش پژوهش

۲۲۴ فصل چهارم

۲۲۴ تجزیه و تحلیل اطلاعات

۲۲۵	مقدمه:
۲۲۵	بررسی سوال اول
۲۳۳	بررسی سوال دوم
۲۳۷	بررسی سوال سوم
۲۴۲	بررسی سوال چهارم
۲۴۵	تعیین هزینه ها و اعتبارات آموزش عالی
۲۴۸	بررسی سوال پنجم

۲۵۴ ..... بررسی سوال ششم

۲۵۷ ..... بررسی سوال هفتم

۲۶۰ ..... فصل پنجم

۲۶۰ ..... بحث و نتیجه گیری

۲۶۲ ... اصل بهره گیری از اراء تربیتی و استفاده از تجارب کشورهای پیشرو در اصلاحات مربوط به آموزش عالی.

۲۶۳ ..... اصل تحول در نظام آموزش عالی با توجه به ضمانتهای کارشناسی، قانونی و مالی.

۲۶۴ ..... اصل بازاندیشی در سیاستها و اهداف آموزش عالی متناسب با نیازهای منطقه ای، ملی و فراملی.

۲۶۶ ..... اصل هماهنگی در رشد کمی و کیفی نظام آموزش عالی.

۲۶۸ ..... اصل توجه به کیفیت درآموزش عالی از طریق ارزشیابی کیفیت.

۲۶۹ ..... اصل توجه به عدم تمرکز آموزشی در اصلاحات نظام آموزش عالی.

۲۷۱ ..... پیشنهادات کاربردی.

۲۷۲ ..... پیشنهادات برای پژوهشهای آینده:

۲۷۲ ..... محدودیت های تحقیق :

۲۷۳ ..... منابع فارسی

۲۷۸ ..... منابع انگلیسی

فصل اول

کلیات تحقیق

مقدمه:

در روزگار ما، همه ملتها با هر نظام سیاسی و اجتماعی پیشرفته به مسئله برنامه ریزی و اصلاحات آموزشی، توجه خاص دارند. این توجه تقریباً فراگیر و جهانی است و نسبت به دیگر فعالیتهای پژوهشی از اولویت خاص برخوردار است، بررسی تاریخ تحول نظامهای آموزشی موفق جهان نشان می دهد که به منظور تحقق این امر، اغلب کشورهای پیشرو از مطالعات و پژوهشهای تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفته اند و از آن بعنوان شرط لازم برای طراحی نظامهای آموزشی نوین خود نام می برند و بر لزوم و ضرورت اینگونه بررسیها قبل از اقدام به هرگونه اصلاحات آموزشی جامع برای رفع نیازمندیهای رو به رشد اقتصادی، فرهنگی و فنی خویش تاکید می ورزند (آقازاده، ۱۳۸۳).

تغییرات سریع علم و تکنولوژی طبیعتاً به تغییر در نیازها و انتظارات اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی از مراکز و موسسات آموزش عالی انجامیده است، طوری که این امر برنامه ریزان این مراکز را با چالشهای متعددی روبرو کرده و خواهد کرد، تحلیل ابعاد کمی و کیفی نظام آموزش عالی و راهبردهای مورد استفاده در بخشهای مختلف، آموزشی، پژوهشی، دانشجویی، اداری و پشتیبانی نظام مذکور بیانگر نارساییهای متعددی است که بعضاً منشا ساختاری- قانونی داشته و بعضاً ریشه های نگرشی؛ طوری که حتی با وجود شرایط و بستر مساعد، نگرشهای بسته و محدود کننده مانع حرکت سیال و روان این سیستم در راستای نیل به اهداف آن شده و خواهد شد. بهمین خاطر نظام آموزش عالی در راستای اتخاذ رویه ای عقلانی برای برخورد با این چالشها از طرفی و تسهیل تداوم مسیر پرتلاطو توسعه کمی و کیفی خود از طرف دیگر نیازمند بکارگیری راهبردهای هماهنگ با یافته های پژوهشی جدید است (عزیزی، ۱۳۸۵).

نظام آموزش عالی امروزه بخشی از نظام آموزشی کشورهای مختلف جهان است، و بعنوان بخشی به منزله کانون علم، تفکر و نوآوری، که محل فعالیت بیشتر نخبه گان، اندیشمندان و متخصصان می باشد وظایف و مسئولیتهای عمده ای همچون تربیت نیروی متخصص جامعه، تولید دانش و اشاعه آنرا برعهده دراد، بنابراین بعنوان بخشی که در راستای توسعه کشور به فعالیت می پردازد مورد توجه قرار می گیرد، از این رو بررسی نظامهای آموزش عالی کشورهای دیگر و تجزیه و تحلیل آنها در مورد چگونگی توسعه کمی و کیفی آن و توجه به روند اصلاحات نظام آموزش عالی با توجه به علل و عوامل آن می تواند چشم انداز مناسبی به ما در مورد توسعه نظام آموزش عالی کشورمان بدست دهد.

بیان مسئله:

دانش وجه رایج بازار جهانی شده است، موفق ترین جوامع آینده آنهایی هستند که در خصوص تایید، توزیع و استفاده از دانش بهینه عمل کنند و در این بهینه سازی دانشگاهها نقش حساسی را ایفا میکنند(ورنر زد، لوک ای، وبر، ص ۹۴). رسالت و اهداف دانشگاهها قبل از قرن نوزدهم بر ارائه خدمات اجتماعی توجه داشته و از آن به بعد برآورده کردن نیاز های اقتصادی واجتماعی جامعه صنعتی شده بوده است، اما رسالت های دانشگاههای حاضر پیش بینی الزامات آینده جهان، افزایش توان دسترسی به آموزش برای مردم، گسترش دموکراسی و.. می باشد(واتسون دیوید، ص ۴۴).

تحولات و چالشهای جهانی و محلی در دو دهه اخیر نظیر جهانی شدن، ظهور فناوریهای اطلاعات و ارتباطات اقتصاد مبتنی بر دانایی، تغییرات جمعیتی، افزایش تقاضا برای آموزش عالی، گسترش مردم سالاری عدم تمرکز نهادهای مردمی از یک طرف و محدودیت منابع مالی از طرف دیگر به تغییرات ساختی-کارکردی عمده ای در نظام های آموزش عالی جهان منجر شده است(التباخ و داویس، ۲۰۰۰). چالش های مذکور از یک طرف دگرگونیهای سازمانی نظیر استقلال و خود تنظیمی مراکز آموزش عالی را سبب شده و از طرف دیگر تقاضا برای بهبود کیفیت و پاسخگو بودن این مراکز را افزایش داده است(فصل نامه پژوهش و برنامه ریزی آموزش عالی، شماره ۴۵، ص ۸۶).

در شرایط حاضر که کل فرایند توسعه بر محور دانش و پژوهش قرار گرفته اهمیت نهادهای آموزش عالی پیش از پیش آشکار شده است، کشورهایی که توانسته اند که نهادهای آموزش عالی خود را به طور بهینه ای توسعه ببخشند و برنامه های آموزش عالی خود را متناسب با نیازهای جامعه متحول سازند در امر توسعه پیشگام هستند، بر این اساس توسعه دانشگاهها و موسسات آموزش عالی جهت

تربیت نیروی انسانی متخصص و توانمند به گونه ای که پاسخگوی فوری کشور و جامعه جهانی باشند چالشی است که امروز فراروی هر کشوری قرار گرفته است (نوشاد، ۱۳۷۶، ص ۱۰۱).

جهان امروز میطلبد که آموزش عالی بتواند به گونه ای برنامه ریزی کند که با نیازهای جامعه متحول امروز و دانشجویان هماهنگ شود، به زعم هاربیسون و مایرز از آنجا که توسعه اجتماعی و اقتصادی و فرهنگی و سیاسی جامعه از جمله ارکان توسعه ملی به شمار میروند ارتباط نظام آموزش عالی و دانشگاه به عنوان یکی از پیچیده ترین زیر نظامهای اجتماعی با هر یک از این موارد اهمیت و جایگاه نظام دانشگاهی را در مقایسه با سایر نهادهای موثر در توسعه نمایان سازد (فرمهبینی، ۱۳۷۳، ص ۲۱).

در سالهای اخیر و بخصوص بعد از ۱۹۹۰ میلادی شاهد دگرگونیهای مهمی در نظام آموزش عالی سراسر دنیا هستیم که برخی از این دگرگونیها شامل:

الف) افزایش متقاضیان نظام آموزش عالی که تا حدود زیادی متاثر از سه عامل مشروح زیر است:

۱) افزایش جمعیت

۲) متقاضی شغل مناسب که دانش آموختگان دانشگاهها بدان دسترسی دارند

۳) تغییرات سریع در رشد علم و تخصصی شدن رشته ها

ب) تقاضا برای آموزش عالی همراه با خواسته های جدید و متنوع بوده است

ج) نظام عرضه آموزش با افزایش دسترسی پذیری اطلاعات جدید، فناوری اطلاعات و ارتباطات تنوع

بسیار یافته است و شمار زیادی از کشورها یادگیری از راه دور برنامه های کوتاه مدت، برنامه های

فشرده نظری/عملی یا اصطلاحاً آموزش های ساندویچی و کپسولی و برنامه های مشترک با صنعت را

در پیش گرفته اند.

د) کنترل آموزش عالی نیز بر اثر تنوع منابع تامین سرمایه و در برخی موارد تلاش سنجیده برای کاستن از مسولیت سنگین دولت در آموزش عالی صورتهای گوناگون پیدا کرده است.

چالش های آموزش عالی در قرن بیست و یکم میلادی در کشور ما متأثر از همان چالشهایی است که جامعه جهانی با آن روبرو است، در اجلاس آموزش عالی در قرن بیست و یکم میلادی که چند سال پیش یونسکو در پاریس برگزار کرد بر این نکته تاکید شده است (دایره المعارف آموزش عالی، جلد اول، ص ۳۵۹).

بدون تردید بخش آموزش کشور بخصوص بخش آموزش عالی بعنوان کانون پرورش و تربیت نیروی متخصص و کارآمد و مرکز تولید علم و کسب مهارتهای فنی، پزشکی آموزش و... از اهمیت و جایگاه والایی به منظور کمک به توسعه همه جانبه کشور برخوردار است، در طی سالهای پس از انقلاب اسلامی رشد کمی قابل توجهی در بخش آموزش عالی اتفاق افتاد، افزایش تعداد رشته های تحصیلی، تعداد دانشجویان و بسیاری شاخص های کمی دیگر از جهش قابل ملاحظه ای برخوردار بود (صحراپیان، ۱۳۸۲).

با عنایت به اینکه آموزش عالی یک حوزه تخصصی بوده و دارای ادبیات سازمان یافته حرفه ای بوده است و با توجه به تلاش مستمری که بعد از انقلاب اسلامی، جهت ارتقای کمی نظام آموزش عالی کشور صورت گرفته است، وضعیت رشد کمی آن با استانداردهای منطقه ای و بین المللی بسیار مناسب و چشمگیر است اگر چه به موازات این رشد در خصوص کیفیت آموزش عالی گامهایی برداشته شده است، با این وجود آموزش عالی کشور نیازمند کار عملی بیشتر جهت ارتقای کیفی است و این نیاز

بویژه در مبانی نظری و الگوهای رشد کیفی به عنوان یک حوزه تخصصی ملحوظ می باشد، دلیل بارز آن فقدان یک مدل غالب ارتقا و ابهام عملکرد کیفی دانشگاههاست (خورشیدی، عباس، ۱۳۷۸، ص ۷۴).
نظام آموزش عالی بعنوان پدیده ای هدفمند دارای دو بعد کمی و کیفی است که در رشد متعادل و موزون آن نیز باید در هر دو بعد کمی و کیفی به موازات یکدیگر باشند، رشد و گسترش کمی نظام آموزش عالی بدون توجه به کیفیت مسائلی همچون ترک تحصیل، اضافه عرضه نیروی انسانی متخصص و عدم فرصت جهت خلاقیت و در نهایت اتلاف منابع مالی و انسانی را بوجود می آورد (ارزشیابی کیفیت در آموزش عالی، ۱۳۷۳).

بعد از تاسیس دانشگاه تهران آموزش عالی از رشد چشمگیری برخوردار بوده است که این رشد کمی بعد از انقلاب اسلامی نیز به همان شتاب افزایش یافته است (قمی معصومه، ص ۶۷).

مطالعات تطبیقی آموزش و پرورش موجبات افزایش بصیرت و افق دید برنامه ریزان آموزشی را فراهم می سازد و اداره کنندگان چنین نظامی را در کشف حقایق تربیتی و تحلیل اشتباهات آموزشی و اتخاذ تدابیری در جهت درمان به موقع آن یاری میدهد. نتایج چنین مطالعاتی به ما کمک می کند تا دریابیم دیگران در راه ساختن نظام های نوین آموزش عالی خود چه اقداماتی را به عمل آورده اند و چه راهکارهایی را برای حل و فصل مسایل و مشکلات آموزشی خود در پیش گرفته اند، زیرا آگاهی از تغییرات و اصلاحاتی که در نظام های آموزشی ممالک دیگر جهان در نتیجه تغییر در سیاست کلی آنان و یا در اثر رویدادهای فرهنگی، اقتصادی و تکنولوژیکی رخ داده است، میتواند اشتباهات احتمالی را در مراحل تدوین، تنظیم و اجرای طرهای آموزش عالی کاهش دهد (آقازاده، ۱۳۸۳، ص ۳۴).

با توجه به مطالب فوق و ضرورت اصلاحات در نظام آموزش عالی برای سازگاری با نیازهای جامعه و مسایل جهانی، امروز اکثر کشور های جهان جهت انجام اصلاحات آموزشی از مطالعات تطبیقی استفاده می نمایند، بنابراین بررسی روند توسعه و شناخت ویژگی های آموزش عالی کشور های موفق جهان و استفاده از تجارب آنها در برخورد با چالشها، ناکامیها و برنامه های نوآورانه می تواند ما را با توجه به شرایط فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی و تاریخی در انجام اصلاحات آموزشی یاری نماید. از این رو در این تحقیق هدف شناخت روند توسعه کمی و کیفی و ویژگیهای نظام آموزش عالی دو کشور سوئد و نروژ و مقایسه آن با سیر تحول نظام آموزش عالی ایران از تاسیس دارالفنون تاکنون میباشد، که بر اساس مقایسه ای که انجام خواهد شد بتوان به نکات قوت و ضعف رشد کمی و کیفی نظام آموزش عالی خود در این دوران پی برد.

علت انتخاب نظام آموزش عالی دو کشور مورد نظر این است که نظام آموزشی دو این دو کشور در قیاس با کشور آمریکا دارای تمرکز سازمانی بیشتر، استقلال مالی و عملی کمتر و نسبت به ایالات متحده بیشتر روی فعالیتهای آموزشی متمرکزند تا فعالیت های پژوهشی، از این رو می توان شباهتهای بیشتری بین این سه کشور پیدا کرد، همچنین نظام های آموزشی همچون آلمان و انگلیس تمرکز زیادی روی آموزش های صنعتی و فنی دارند در حالی که در کشورهای سوئد و نروژ آموزش و پژوهش در اولویت میباشد(انجمن آموزش عالی اروپا) بعلاوه محقق خود قبلا در مورد نظام های آموزشی دو کشور مطالعات مختصری داشته است.

ضرورت و اهمیت پژوهش:

بررسی تاریخ تحول نظام های آموزشی موفق جهان نشان می دهد که به منظور تحقق این امر اغلب کشور های پیشرو از مطالعات و پژوهشهای تطبیقی در زمینه آموزش و پرورش بهره گرفته اند و از آن به عنوان شرط لازم برای طراحی نظامهای خویش نام می برند و بر لزوم و ضرورت این گونه بررسیها قبل از اقدام به هر گونه اصلاحات آموزشی جامع برای رفع نیازمندیهای روبه رشد اقتصادی، فرهنگی و فنی خویش تاکید می ورزند. (آقازاده، ۱۳۸۳، پیشگفتار)

با توجه به اینکه رسالت نظام آموزش عالی تحقیق، آموزش و تربیت نیروی متخصص مورد نیاز جامعه است و نقش مهمی را در توسعه جامعه ایفا میکند، نظام آموزش عالی باید خود را با تغییرات کنونی جهانی مثل پیشرفت سریع علم، تقاضای شدید برای آموزش عالی، جهانی شدن و چالشهای آن سازگار کند و جوابگوی نیازهای جامعه محلی و جهانی باشد از این رو برای رسیدن به این اهداف و سازگاری با مسایل جهانی بهره گیری از تجارب دیگر کشورهایی که در زمینه توسعه آموزش عالی دارای تجارب موفق بوده اند جهت انجام اصلاحات آموزشی مناسب ضروری است.

هدف کلی:

بررسی تطبیقی الگوی توسعه کمی و کیفی آموزش عالی در کشور های ایران، سوئد و نروژ

اهداف جزئی:

۱. بررسی برخی جنبه های توسعه کمی نظام آموزش عالی در کشور های مورد مطالعه. (شمار

اساتید، شمار دانشجو، شمار موسسات آموزشی و هزینه های آموزشی)